

КЪМ НОВ ИЗБОРЕН КОДЕКС

На 2 септември Народното Събрание гласува създаването на временна анкетна комисия, която да провери сигналите за опорочаване на изборите за Народното събрание от 5 юли 2009 г. Една от нейните цели, е да помогне на депутатите да изработят бъдещия Изборен Кодекс (набор от закони, които регулират провеждането на избори в Р България).

Дори и без проверка, ясно е че наред със слабата политическа култура на част от населението, главният виновник е неадекватният Закон за Избиране на Народни Представители (ЗИНП), променен през април 2009, само два месеца преди изборите.

ЗИНП не само че влезе в противоречие с Конституцията, но позволи и скандалното разкриване на 123 избирателни секции в Турция, срещу само 136 в останалата част на света (без България). Половината от секциите в чужбина се оказаха с контролиран вот : над 99% от избирателите гласуваха само за една партия, постижение достойно за БКП през най добрите и години. Да припомним, че броя на българите живеещи в чужбина се оценява на 1,5 милиона, срещу 100-200 хиляди на тези в Турция. Как се стигна до там ? Целта на тази статия е да анализира законодателните предпоставки, довели до манипулирането на вота на българите в чужбина.

Ето как ЗИНП от 2005 г. урежда гласуването в чужбина

Чл. 41. (8) (Изм. - ДВ, бр. 32 от 2005 г.) *Ръководителите на български дипломатически представителства в чужбина образуват избирателни секции при наличие на не по-малко от 20 избиратели, заявили лично желанието си да гласуват не по-късно от 14 дни преди изборния ден, в писмена форма (саморъчно подписано заявление, подадено лично или чрез писмо, телеграма или по друг начин, до посолството на Република България или консулската служба за съответната държава). В заявлението се посочват трите имена по паспорт или военна карта на избирателя, заявил желание да гласува, единният граждански номер, адрес на пребиваване в съответната държава, както и постоянният адрес на лицето в Република България. Ръководителят на българското дипломатическо представителство изпраща телеграма или писмо до Главна дирекция "Гражданска регистрация и административно обслужване" към Министерството на регионалното развитие и благоустройството не по-късно от 7 дни преди изборния ден, съдържаща трите имена, единния граждански номер и постоянния адрес в Република България на заявителите, за да бъдат заличени тези лица от списъците за гласуване в Република България и да бъдат включени в избирателните списъци за съответната секция*

Същия ЗИНП от 2009 г. Вече гласи

Чл. 41. (8) (Изм. - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г., изм. - ДВ, бр. 63 от 2006 г.) *Ръководителите на дипломатическите и консулските представителства в чужбина образуват избирателни секции:*

1. *в населените места, където има дипломатическо или консулско представителство;*

2. (доп. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) *в населените места извън т. 1 - при наличие на не по-малко от 100 избиратели, заявили лично желанието си да гласуват не по-късно от 20 дни преди изборния ден в писмена форма чрез саморъчно подписано заявление - подадено лично, чрез писмо или в електронна форма до посолството на Република България или консулската*

служба за съответната държава; в заявлението се посочват трите имена по паспорт, лична карта или военна карта на избирателя, заявил желание да гласува, единният граждански номер, адрес на пребиваване в съответната държава, както и постоянният адрес на лицето в Република България; ръководителят на дипломатическото представителство изпраща информация до Министерството на външните работи, съдържаща трите имена, единния граждански номер и постоянния адрес в Република България на заявителите и държавата; Министерството на външните работи изпраща обобщените данни от всички държави до Главна дирекция "Гражданска регистрация и административно обслужване" към Министерството на регионалното развитие и благоустройството не по-късно от 15 дни преди изборния ден, за да бъдат автоматизирано заличени от избирателните списъци за гласуване в Република България; лицата, заявили, че ще гласуват в чужбина, не могат да бъдат дописвани в избирателните списъци в страната в изборния ден;

3. по тяхна преценка.

Малката, но съществена е разлика е в изискването за броя на избирателите, заявили писмено желанието си да гласуват : 20 през 2005, но 100 през 2009. За компенсация, законодателят е решил, че секция се открива и « по преценка на Консула » (чл.41 ал.(8) т.3). Но ... ето как глъкува ЗИНП Централната Избирателна Комисия (ЦИК) в решението си от 10 май 2009

РЕШЕНИЕ

№ НС-18

София, 10.05.2009

...

5. В чужбина избирателни секции се образуват от ръководителите на дипломатическите и консулските представителства до 15 юни 2009 г. (19 дни преди изборния ден):

а) в населени места, където има дипломатическо или консулско представителство (чл. 41, ал. 8, т. 1 от ЗИНП);

б) при получено съгласие от приемащата държава в населени места, извън тези по буква "а", при наличие на не по-малко от 100 избиратели, заявили лично желанието си да гласуват (чл. 41, ал. 8, т. 2 от ЗИНП).

С други думи, възможността за откриване на секция « по преценка на Консула » отпада. Ясно е, че никой Консул не би си позволил да действа срещу волята на ЦИК. В чий интерес бе всичко това ? В интерес на онези големи компактни български общности, за които събирането и подписването на въпросните заявления, можеше да стане за няколко дни « по чехли » вечер, след работа. Така нашите 100 хиляди сънародници в Турция за 2 седмици събраха 44 174 заявления, докато 1 милион българи в останалата част на света само 13 172. Да отбележим, че при по-стриктно спазване на ЗИНП, МВнР би могло да открие повече от 400 секции само в Турция ... След така разразилият се скандал и силен медиен натиск, на 18 юни 2009 (3 дни след крайния срок за подаване на заявления) ЦИК се обърна на 180 градуса и гласува следното решение:

РЕШЕНИЕ
№ НС-178
София, 18.06.2009

...
В населените места, в които няма дипломатическо или консулско представителство, има подадени по-малко от 100 заявления от български граждани, заявили желание да гласуват, има съгласие от приемащата страна и има значима българска диаспора, ръководителите на дипломатическите и консулските представителства образуват секция по своя преценка (чл. 41, ал. 8, т. 3 от ЗИИП)."

Както се казва, след дъжд качулка. Наистина, всяка Районна изборителна комисия (РИК) имаше назначен отговорник в ЦИК <http://www.cik2009.bg/?page=5> ... с изключение на 32ри РИК (чужбина) !¹ Горните манипулации останаха почти напълно незабелязани² за опозицията и в НС и в ЦИК, въпреки многобройните сигнали подадени от емигрантската общност.

Българската емиграция е поставена в парадоксалната ситуация да има различни права, според държавата, в която живее : в Турция властите гледат с особено добро око на откриването на изборни секции, докато държави като Гърция, Германия, Канада не ги разрешават (извън дипломатическите мисии). Това е в разрез с нашата Конституция

КОНСТИТУЦИЯ на Република България

Чл. 10.

Изборите, националните и местните референдуми се произвеждат въз основа на общо, равно и пряко изборително право с тайно гласуване.

Чл. 26.

(1) Гражданите на Република България, където и да се намират, имат всички права и задължения по тази Конституция.

както противоречеше и гласуването с две бюлетини в България (по пропорционалната и мажоритарната система) и само с една в чужбина (по пропорционалната система).

СЕГА НАКЪДЕ ?

Две възможни решения на горните проблеми.

- Първото се състои в ограничаването на правото на гласуване в чужбина : въвеждането на правило за уседналост. Само постоянно живеещите в България могат да гласуват.
- Второто се състои в разширяването на правото на гласуване, като се даде равна възможност на всички емигранти да гласуват , независимо от държавата в която живеят.

По наше мнение, недопустимо и пагубно за България би било ограничаването на политическите права на повече от 1 милион наши сънародници в чужбина. Напротив, връщането на поне част от тези студенти, специалисти и временни работници трябва да е стратегическа задача за всяко правителство. Става дума за хора, които «гласуват защото желаят да живеят в България ».

¹ В интерес на истината, да споменем че доц. Васил Цанов, член на ЦИК от квотата на « Атака », се бе ангажирал доброволно и активно с каузата на емигрантите.

² Синята Коалиция излезе с декларация в наша подкрепа на 16 юни.

Ние препоръчваме.

- създаване на условия за дистанционно гласуване (Интернет) за всички българи : в чужбина и в България
- отпадане на изискването за 100 заявления за откриване на избирателна секция (Чл. 41. ал. (8) т.2 от ЗИНП 2009г.)

Гласуването по Интернет следва да се уточни в отделен закон. Наистина, става дума за технически труден, но реално изпълним проект, стига правителството да подходи с необходимата решимост. Залог е много голям : само в България изборната активност би могла да нарастне механично с 10 процента (за сметка на групата на най-активните). Гласувалите на парламентарните избори през 2005 г. в чужбина са 75 000, а през 2009 вече 155 000. С въвеждането на гласуване по Интернет, гласувалите в чужбина могат лесно да достигнат 400 000. Политическите партии в България следва да направят своите изводи.

Любомир Гаврилов
професор в Университета на гр. Тулуза
председател на СИК-Тулуза (2009)
<http://www.math.univ-toulouse.fr/~gavrilov/izbori>

Други връзки:

<http://www.geneve.ch/evoting/english/faq-rights.asp>

<http://www.edemocracy-forum.com/evoting/>

http://en.wikipedia.org/wiki/Electronic_voting

http://en.wikipedia.org/wiki/Electronic_voting_examples

<http://www.youtube.com/watch?v=XunzS5R8q1Y&feature=related>

<http://www.youtube.com/watch?v=rHh9ZBFrW0>